

Moorkop,
of hoe ik eropuit trok
om de wereld te redden

Martin Horváth

Moorkop,
of hoe ik eropuit trok
om de wereld te redden

Vertaald uit het Duits
door Annemarie Vlaming

Anthos|Amsterdam

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van het
Nederlands Letterenfonds

De vertaling van dit boek kwam tot stand met een subsidie van het
Oostenrijkse ministerie van Onderwijs, Kunst en Cultuur

ISBN 978 90 414 2326 9

© 2012 by Deutsche Verlags-Anstalt, a division of
Verlagsgruppe Random House GmbH, München, Germany

© 2014 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,

Amsterdam en Annemarie Vlaming

Oorspronkelijke titel *Mohr im Hemd*

Oorspronkelijke uitgever Deutsche Verlags-Anstalt

Omslagontwerp Roald Triebels

Omslagillustratie © Jens Lucking / Stone+ / Getty Images

Foto auteur © Reinhard Öhner

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Lily, die in haar huis en in haar hart
al velen een nieuw thuis heeft geboden.

PROLOOG

Dat u het meteen maar weet: mijn huid is bruin, donkerbruin. Koffiebruin, zou je ook kunnen zeggen, wat je in deze stad van duizend koffiehuizen natuurlijk iets preciezer moet formuleren; afhankelijk van daglicht en luim is mijn fraaie teint namelijk de ene keer lichter, dan weer donkerder, glanst 's morgens doorgaans in een verfijnd wiernermelangebruin, presenteert zich rond de middag als enkele- of dubbele-espressobruin, verkleurt aan het eind van de middag naar een elegant caffè con panna-bruin om 's avonds ten slotte – Ober, mag ik de rekening? – bij een verzadigd mokkabruin uit te komen.

In deze stad van duizend-en-een-Konditoreien kun je natuurlijk niet koffiedrinken zonder een stuk taart of gebak erbij. Maar voor *Linzer Torte* bedank ik vriendelijk en appelstrudel komt bij mij niet op tafel, ook heb ik geen zin in mokkaschuimtaart of andere blekebettenflauwekul, nee, meneer de ober, een moorkop moet het zijn, zoveel is zeker. Een moorkop graag, anders zit ik niet lekker in mijn vel, een moorkop alstublieft, anders voel ik me niet welkom in dit land.

Zo. Nu we dat helder hebben kunnen we beginnen. Mijn naam is Ali en ik ben nieuw hier in de stad. Sinds kort woon ik in een opvangcentrum niet ver van de Donau en ik ken inmiddels alle honderddertig bewoners en bewoonsters en begeleiders en begeleidsters bij naam. Die kijken ervan op als ik hen 's morgens en 's middags en 's avonds in lange gangen en op smalle trappen be-

groet. Hoe kun je die namen zo snel onthouden, je bent hier nog maar net, en je bent nog zo jong, verbazen ze zich in veertig talen. Zo'n grote prestatie is dat niet, hoor, antwoord ik bescheiden, ieder in zijn eigen taal. Verbazingwekkend, zeggen ze en zwarte, witte, gele en bruine gezichten schudden het hoofd.

Geel: we hebben er hier bijvoorbeeld eentje, een zoon van de Mongoolse steppe, die bij het lopen één been achter zich aan sleept, mannen in uniform hebben het twee jaar geleden verbrijzeld om hem aan het praten te krijgen. Toch draagt hij de zon in zijn gemoed, maar, vreemdeling, wees gewaarschuwd voor zijn rijwind – als een bruid haar sluier sleept hij de echo van de eenpansgerechten achter zich aan die zijn vrouw dagelijks klaarmaakt in het piepkleine keukentje in hun kamer. Wit: ook een ander moet ik noemen, afkomstig uit de ravijnen van de Balkan, bleekneuzig sluipt hij over de kale gangen, trap op, trap af, de hele dag door en niet zelden ook 's nachts, plotseling staat hij achter je, naast je, de jonge meisjes in huis vinden het maar niets, hij zegt niet veel, maar ze zeggen dat hij vreselijke dingen heeft meegemaakt voordat hij de schrale bergen van zijn vaderland wist te ontvluchten. Bruin: dan hebben we er nog eentje die uit West-Afrika is weggevlucht, het echtpaar in de woning onder hem klaagt omdat hij urenlang in zijn kamer heen en weer loopt en hun daarmee danig het heen en weer bezorgt. Ook hebben we een echtpaar uit het woeste Koerdistan, dat zich in adembenemend tempo vermenigvuldigt, iedere week komt er weer een bleekbruin kind bij dat angstig om het hoekje van de deur gluurt. En dan, dan is er natuurlijk nog de Zwarte Kokkin, met de van wolken verzadigde zeewind van een ver eiland naar drogere contreien gewaaid. Je kunt niet zeggen dat ze met intelligentie of gratie gezegend is, maar, toch, ofschoon: als ze in haar poppenkeukentje staat te koken, als ze staat te snipperen en te hakken en te kneden en te roeren, dan spreken de goden uit haar met duizend stemmen. De rijstgod Xamun, die wordt vereerd door de inwoners van Bhutan; de driekoppige Gomilo, voor wie de koks van Avusturië altaren hebben gebouwd in hun keukens; Myi-Xhi-Lin, die straalt als een ster; Ibeorga de Schone, Ibeorga de Verschrikkelijke: met z'n allen zweven ze boven de pannen, sluipen als katten rond de

benen van de Zwarte Kokkin, zitten aan de wiebeltafel als ongemaniëerde kinderen met goedkoop blikken bestek te rammelen, ongeduldig wachtend op het moment dat ze eindelijk hun goddelijke tanden in aardse geneugten mogen zetten. Niet in de laatste plaats zou ik eigenlijk nog mijn directe huisgenoten van de bovenste verdieping moeten vermelden, zo jong, zo onschuldig, ach, en ik zou natuurlijk nog over Mira moeten vertellen – maar nee, genoeg, genoeg! Niet iedereen hoeft hier op de voorgrond te treden, er is sowieso niemand, helemaal niemand hier in huis die ook maar in de buurt van mijn schaduw kan staan.

Wat al deze mensen, of het nu kinderen, jongeren of volwassenen zijn, met elkaar gemeen hebben: ze wachten. Geduldig of ongeduldig, angstig of vol vertrouwen, apathisch of vol dadendrang wachten ze op papieren. Papieren met stempels, papieren die het hun toestaan hun vlucht te voltooien en aan te komen in dit land, papieren om te kunnen werken, leven, hopen, papieren waarop hun mens-zijn officieel wordt bevestigd: een handtekening hier en nog eentje daar en de volgende, en een beetje rap graag!

Waarom zeg ik eigenlijk ‘ze’ en reken ik mezelf niet mee in een ‘we’? Ik zit toch ook in deze wachtkamer die ze asielzoekerscentrum noemen, in deze stationshal, waar van de verschillende sporen een trein zal vertrekken om de wachtenden naar hun bestemming te brengen, misschien, ooit, je weet niet wanneer, je weet niet echt waarheen, misschien wel terug naar het vertrekpunt. We leven dan wel deur aan deur, maar verder heb ik weinig gemeen met de mensen om me heen. Het zijn goede mensen, ik heb ze allemaal lief, heus, maar wat moet ik met boeren en herders die treuren om hun verloren kippen en schapen en ganzen? Ik, ik doe alsof ik wacht, want in werkelijkheid is er niets waarop ik zou moeten wachten. Ik heb niemand nodig die mijn vlucht voor beëindigd verklaart, ik heb niemand nodig die mij toestemming geeft om mens te zijn, die mij een licentie om te leven en de bevoegdheid om te werken geeft. Ik ben mens, ik leef, ik werk, werk is er hier in huis genoeg voor mij.

Waar kom je vandaan, Ali? vragen mijn huisgenoten. Doet dat ertoe? reageer ik met verveeld gezicht, om dan alsnog geduldig te

antwoorden. Ik kom van daar waar de eindeloze woestijn met geelfluwelen tongen de zee in schuift, vertel ik aan die ene die heimwee heeft naar zijn vaderland aan de kust van West-Afrika; ik ben geboren daar waar palmladeren wiegen in de wind en het blauw van de hemel slechts de zon kent. Ik ook, zegt hij met tranen in zijn ogen, ik ook! Ik ben thuis waar de muziek thuis is, zo luidt mijn antwoord aan de godenkokkin; op elke eiland in de zee der zeven kleuren ben ik thuis, waar de muziek in de straten en op de pleinen en in de kleuren van de kleren woont, in de bewegingen van de mensen en in hun taal, en zelfs in de dansende bezems van de straatvegers. Ach, schei uit, zegt ze zuchtend, een waterblauwe blik in de verte werpend. Broeder, zegt een derde tegen mij en hij omhelst me wanneer ik hem toevertrouw dat mijn vaderland daar is waar de in wolken gehulde bergen zich opstapelen boven vochtig groene wouden. Broeder, vraagt hij, heb je wat te roken meegebracht?

Ali is natuurlijk niet mijn echte naam. Begrijp me niet verkeerd – het is absoluut niet mijn bedoeling de schoonzoon van de profeet te beledigen. Maar Ali, zo heet vandaag de dag een op de twee taxi-chauffeurs, iedere kebabverkoper luistert naar die naam en ook de jongste van tweeëntwintig kinderen van wie de ouders het laatste restje fantasie tijdens de verwekking uit hun opgewonden lijven hebben gezweet. Mijn echte naam, een naam zoals alleen door de natuur begunstigde eerstgeborenen hem verdienen, is veel klin- kender, veel groter. Mijn naam is een storm boven de woestijn, in mijn naam, daar spiegelen zich des nachts de zilveren sterren en zingen de duizendkleurige vogels. Maar deze naam, mijn echte naam, kent alleen mijn familie. Kénde alleen mijn familie, moet ik zeggen, want ik ben de enige die over is en van mij zal niemand deze naam ooit horen. Ali, dat kan iedereen onthouden, zelfs de domste racist, zelfs de meest bekrompen burgerlul kan die naam uitspreken zonder over zijn eigen tong te struikelen, ja, zelfs de verstrooide professor die betaald wordt om de nieuwkomers hier in huis de zielenstethoscoop tegen hun nachtzwarte, steppegele of angstbleke kloppende borst te leggen, zelfs hij heeft de naam onthouden. Meneer... eh... meneer Ali, zegt hij, mijn achternaam is hem dan waarschijnlijk toch te gecompliceerd, u hebt werkelijk een opmer-

kelijk psychisch gestel! Hij bladert wat door mijn dossier. Echt verbazingwekkend na alles wat u hebt meegemaakt, voegt hij daaraan toe. Het was me een genoegen, dokter, dank u, dokter, tot ziens, dokter!

Na alles wat u hebt meegemaakt. Verwacht nu niet van mij dat ik in detail over al deze belevenissen ga vertellen. Zo veel valt er ook helemaal niet te vertellen: een beetje gemartel hier, een beetje intimidatie daar, mijn moeder en mijn broers en zussen hebben ze vermoord, mijn vader is verdwenen en ik heb me uit de voeten gemaakt, niets bijzonders, niets om je druk om te maken, gewoon, het gebruikelijke.

Hoe komt het dat je zo veel talen spreekt, Ali? En dan ook nog eens helemaal accentloos, en fouten maakt hij ook nooit, zeggen mijn lieve huisgenoten verbaasd. Mijn moeder had een talenschool, luidt het antwoord van de ontwikkelde burger in mij. Mijn vader was diplomaat, we verhuisden ieder jaar naar een ander land, spreekt de wereldburger. Ik heb altijd braaf en vlijtig gestudeerd, laat het burgermannetje optekenen. En als bewoner van dat verre land dat poëzie heet pak ik mijn lier en begin te zingen: Uit Babylon kom ik voorwaar, daar stond een grote toren, ik woonde hoog onder zijn dak, door storm ging hij verloren. En de boeren staan versted en de herders blijven zwijgend staan luisteren. Hoe oud ben je, Ali? vragen ze dan. Mijn rijpheid en mijn grote kennis verbazen jullie, beste lieden? Zo is het, antwoorden ze in koor en gespannen wachten ze af wat ik ga zeggen. Daar waar ik vandaan komt tel men niet in maanden of jaren, leg ik geduldig uit. Maar wat staat er in je papieren? Op papier staat geschreven dat ik te oud ben om alleen maar te spelen, te jong om zonder wensen te zijn. Verward kijken ze me aan, die lieve vrienden van mij. Oké, geef ik mezelf gewonnen, omdat jullie zo aandringen zal ik het verklappen: officieel ben ik vijftien, inofficieel eenenvijftig, wat geen verschil maakt, want iedereen weet natuurlijk dat leeftijdsvermeldingen commutatief zijn.

Wienermelange- tot mokkabruin is mijn huid, ik benadruk het nog maar eens, dan kan niemand achteraf zeggen dat ik dat heb verzwegen, een moorkop wil ik, dat zei ik al, en er ligt, ook dat is al

eerder gezegd, veel werk op me te wachten. Waar dat werk uit bestaat? Welnu, mijn taak is het om de verhalen van mijn huisgenoten op het spoor te komen. Het zijn verhalen vol exotische namen die misschien moeilijk te onthouden zijn, verhalen, moet ik met klem waarschuwen, waarin de duistere hoofdstukken ontegenzeggelijk de overhand hebben. Duister omdat veel bewoners van dit huis erge dingen hebben meegemaakt; duister omdat sommigen niets over zichzelf willen prijsgeven; maar ook duister omdat het niet altijd duidelijk is of ze de waarheid spreken of haar rechtbuigen, of duistere zaken bedenken om zichzelf in een beter daglicht te stellen teneinde asiel te krijgen. Hoe dan ook, ik ben hier om de verhalen op te sporen, ze aan het duister te onttrekken en zodoende licht in de duisternis te brengen, en wel in alle opzichten.

1

Sommige verhalen hoef je niet te zoeken, die vinden jou. Al vroeg in de ochtend heerst er opwinding in huis: op de derde verdieping hebben ze Salva, een huisgenoot uit Soedan, opgehaald, hebben hem meegesleurd, zijn vrouw schreeuwde en wierp zich op de mannen in uniform, maar het mocht niet baten. Heb ik iets gedaan om deze ophaalactie te verhinderen? Ik zal het maar toegeven: nee, heb ik niet. Ik lag in mijn heerlijk warme bed, Mira, mijn godin, rustte in mijn droom aan mijn zijde, ik keek in haar diepgroene ogen, ik pakte haar hand, ik – en toen begon het geschreeuw al en haalde niet alleen Salva weg bij zijn vrouw en twee kinderen, maar ook mij van Mira's zijde. Als ik opsta en bedloom in de richting van de badkamer wankel, is het al veel te laat.

Salva wordt beschuldigd van drugshandel. Is die beschuldiging terecht? zal men nu vragen, maar ik moet toegeven dat ik het niet weet. Te kort ben ik nog maar hier in huis, ik weet veel, maar helaas nog niet alles. Daarom kan ik Salva's vrouw ook niet troosten. Of de beschuldigingen nu terecht zijn of niet, waarschijnlijk zullen ze hem binnenkort op het vliegtuig zetten, als hij zich goed gedraagt misschien zelfs wel bij de andere passagiers, ze zullen hem aan zijn stoel vastbinden, misschien zijn mond en neus dichttappen zodat hij de vakantiestemming om hem heen niet door zijn adem verpest, en als hij geluk heeft zal hij levend aankomen op de plek waar ze hem een jaar eerder hebben geprobeerd dood te slaan. Klinkt dat hard? Of cynisch? Nou ja, je kunt de dingen maar beter bij hun

naam noemen. Een roos is een roos is een roos. Varkensstront is varkensstront is varkensstront.

Officieel – dat heb ik tot nog toe verzwegen – ben ik een van de zogenaamde ama's, Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers. Onze begeleide woongroep, waar op dit moment twaalf jongeren wonen, bevindt zich op de vierde en bovenste verdieping van het asielzoekerscentrum en heet de Buut, zoals ze hier de plek noemen waar je bij het verstoppertje spelen veilig bent en niet afgetikt kan worden. We hebben dan wel niet direct iets met de volwassenen op de andere verdiepingen te maken, en als we al iets van 'beneden', zoals dat heet, horen, dan is het vaak uit tweede of derde mond, al herkauwd in verschillende talen, en wat er via dit meertalige telefoonspel aankomt moet je vooral met een korrel zout nemen. Maar ook wij zijn al op de hoogte van de politie-inval, en aan de ontbijttafel wordt volop gediscussieerd over de vraag of Salva echt drugs heeft verkocht en of ze hem misschien uit zullen zetten.

Ik wil net van de ontbijttafel opstaan om me op mijn gemak naar de Duitse les te begeven als plotseling Adolphe Mwenga uit het betoverende Congo de keuken binnenstormt. Je moet poetsen, Ali, stoort hij me in wat ik aan het doen ben, je staat op het lijst, badkamer en wc. Ten eerste is het 'op dé lijst', corrigeer ik mijn zwarte broeder, en ten tweede ben ik niet naar dit land gekomen om schijthuizen te poetsen, er zijn anderen die dat veel beter kunnen dan ik en die dat graag doen, weet je. Iedereen moet poetsen, houdt Adolphe vol, dan stormt hij weer naar buiten. Twee minuten later is zij er: Mira, duifje van me, begroet ik haar.

Mira dus. Mirela Obranović maakt, hoewel ook zij het onbekende in zich draagt, geen deel uit van de wachtenden in huis. Ze is een van de vijftientig personen die tot taak hebben toe te kijken hoe dertig andere mensen wachten. Wat Mira's concrete werkdomain betreft, daarover bestaan bepaalde verschillen in opvatting: volgens de huisleiding is zij samen met vier collega's verantwoordelijk voor de zorg over de ama's, maar in werkelijkheid verblijft ze natuurlijk enkel en alleen voor mij op aarde, bovendien is ze, laat daar geen twijfel over bestaan, de mooiste vrouw op deze planeet.

Ik ben je duifje niet, meent ze me tegen te moeten spreken, en je

hoort niet meer in de keuken te zijn maar in de badkamer, aan het poetsen. Krijgen we vandaag hoog bezoek of zo, aangezien iedereen het over poetsen heeft? vraag ik. Je hebt een grote mond, Ali! Ach, niet groter dan nodig, antwoord ik. Ali, ik weet dat het niet goed met je gaat, zegt ze zuchtend, dat je... Het gaat uitstekend met me, onderbreek ik haar. Nou, des te beter! Denk dan even terug aan waar we het bij je aankomst over hebben gehad: er wordt iedere dag gepeetst, er is een rooster en iedereen komt regelmatig aan de beurt voor de verschillende taken. Aha, dus nu gooien we het maar over de bureaucratische boeg. Nee, maar er zijn bepaalde regels die nodig zijn om met elkaar te kunnen samenleven en waaraan je je dient te houden. Aha, nu worden we ook nog autoritair... Ze blijft op me inpraten, uiteindelijk denk ik: laat ik dan maar de wijste zijn, en ik zwicht. Maar alleen omdat jij het bent, duifje van me, roep ik haar na.

En nu ben ik dus aan het poetsen, poets tegels, poets klinken, poets spiegels, laat ze blinken. Ik heb het wel door hoor, je laat gewoon een paar negers uit Afrika komen, je houdt een handjevol nikkers voor het poetsen, waarvoor anders, daar zijn ze tenslotte voor! Ze doen hier dan wel mooi humanitair, maar uiteindelijk komt toch weer het lelijke smoelwerk van het racisme tevoorschijn. Maar moeten iedereen poetsen, zegt Adolphe, die samen met mij de poetsdoek laat wapperen, wie moet anders doen? Nou, een poetsvrouw, zeg ik. Als jij hebt een woning, zegt hij, later, jij hebt ook geen geld voor een poetsvrouw. O, jullie zijn allemaal gehersenspoeld, gehersenspoetst zijn jullie! *O Lord, hef ik de oeroude klaagzang van mijn zwarte broeders en zusters aan, where art Thou who banisheth every sorrow and setteth free every slave, Thou who art the Redeemer of every soul, where art Thou to help me in this hour of darkness and despair!* De kettingen aan mijn enkels rammelen, de wc-pot zucht terwijl Mr Proper en ik zijn koele lijf opwrijven. Jij hebt niet zo veel te klagen, zegt hij tegen mij, maar ik, ik zie de hele dag alleen maar rekenen! 's Morgens, 's middags, 's avonds, 's nachts – niets anders dan rekenen! Grote rekenen, kleine rekenen, zwarte rekenen, witte rekenen – wees blij dat jou dit leven bespaard blijft. *O Lord, ik wend me af van zo veel misère en richt me tot de*

spiegel boven de twee wasbakken. Spiegeltje, spiegeltje aan de wand, wie is de armste van het hele land? vraag ik mijn smetteloze tegenover, maar ik heb er meteen al weer spijt van. Ik ben het zat om onuitgeslapen gezichten te weerspiegelen, doet de spiegel zijn beklag, ik zou mezelf graag vinden, vertelt hij mij. Maar ik heb schoon genoeg van anaal gefixeerde wc-potten en gefrustreerde spiegels en vlucht regelrecht de badkamer uit.

Mijn dagelijkse werkzaamheden zijn verstoord, mijn dagritme is in de war geschopt. Na het ontbijt vliegt normaal gesproken iedereen uit om na een korte of lange vlucht in de een of andere cursus te landen: alfabetiseringscursus, Duits voor beginners, Duits voor gevorderden, voorbereidende beroepsopleiding, computer-cursus, je kunt bijna geen cursus bedenken die ze niet aanbieden, sommige binnenshuis, andere elders. De mens moet leren, aldus luidt een eeuwenoud besluit; dus je leert, je studeert, je ontwikkelt je, ik ontwikkel me, jij ontwikkelt je, hij/zij/het ontwikkelt zich, men ontwikkelt zich verder, men ontwikkelt zich voort, men ontwikkelt zich en zo verder en zo voort. Ontwikkeling is het halve leven, wordt er bij ons ingehamerd, zonder ontwikkeling geen integratie, en dat je nu vooral niet het idee ontwikkelt dat je alles al weet.

Ik heb me vrijwillig aangemeld voor Duitse les, natuurlijk niet om Duits te leren – dat beheers ik veel beter dan Lukas Neuner, onze zogenaamde leraar – maar om boven op mijn huisgenoten en hun verhalen te kunnen zitten. Waar kom je vandaan? luidt de vraag van de leraar vandaag, en hoewel het een herhaling van de les van de vorige dag is, slagen slechts enkele van mijn huisgenoten erin de vraag juist te beantwoorden en aan hun buurman of buurvrouw door te geven. Ik kom van de planeet aarde aan de rand van de Melkweg, luidt mijn antwoord wanneer ik aan de beurt ben. En waar stond jouw wieg, mooi kind? vraag ik aan Amal, die verre van mooi en ook geen kind meer is, hoogstens een van droefheid. Ik kom uit The Gambia, antwoordt ze en blozend slaat ze haar blik neer. Fantastisch, prijst de man die denkt dat hij ons Duits kan leren. Ik ben drieëndertig jaar, vervolgt hij, en hoe oud ben jij? vraagt

hij aan Amal. Zeventien, antwoordt Amal, nog altijd met rode wangen, hoewel sommige bleekgezichten er heilig van overtuigd zijn dat mensen met een zwarte huidskleur kunnen verbleken noch blozen, en ik vraag me af of het rood op haar wangen nog altijd aan mijn genereuze compliment valt toe te schrijven of dat het de leugen over haar eigen leeftijd is die Amal het schaamrood naar de kaken jaagt. Ik geloof namelijk niet dat ze zo oud is als ze zegt, of beter gezegd, er zou hier en daar een jaartje af moeten om op zeventien uit te komen, en nu we het er toch over hebben – een kilootje hier en daar zou er bij haar ook wel af mogen. Oké, oké, als Mira nu hier in het lokaal was geweest zou ze me op de vingers tikken. Dat gaat je helemaal niets aan, hoor ik haar zeggen. Ja, ja, ik weet het, je hebt helemaal gelijk.

Waarom Amal Mbowe uit het lieflijke Gambia zichzelf jonger maakt dan ze in werkelijkheid is? Niet uit ijdelheid natuurlijk, nee, maar om een heel klein beetje beter toegerust te zijn voor de duizelingwekkende afgronden van het asielsysteem alhier. Datzelfde geldt overigens ook voor Adolphe Mwenga uit het betoverende Congo – de man met zonder enige twijfel de mooiste voornaam hier in huis, de man met het kekste kneveltje – want hoewel zijn snorretje nog donzig is, moet je ook bij zijn officiële zeventien jaar een paar inofficiële jaartjes optellen. Meer mag en wil ik er niet over zeggen, want het zou door de overijverige ambtenaars van de rijks-uitzettingdienst in het nadeel van Adolphe of Amal uitgelegd kunnen worden.

Op de gang voor het leslokaal op de begane grond loop ik Mira tegen het lijf, die net uit het kantoor van de directrice komt. Samen stappen we in de lift, maar helaas wurmt op het laatste moment Hans Pogatschnigg zich als storend element tussen ons in. Hans, eenvoudig te herkennen aan zijn nikkelen brilletje, zijn immer gekreukte T-shirt, vlekkerige spijkerbroek en ietwat geplette kapsel is een van de vijf begeleiders onder wie de diensten worden verdeeld, zodat er overdag altijd twee personen aanwezig zijn en 's nachts één, en dan hebben we ook nog onze hoofdopzichter en een dienstweigeraar.

Je moet ze geen schapenfokkers en geitenherders en kamelendrijvers en koemestrapers noemen, wijst Mira me terecht wanneer ik verslag uitbreng van de nauwelijks zichtbare vorderingen van mijn huisgenoten in de Duitse les. Ja, ja, je hebt gelijk, mooi kind, veins ik berouw, maar al zijn het boeren en herders, ik houd van hen allemaal. Noem me niet mooi kind, weert ze mijn compliment af. Maar je bent toch mooi! Ze glimlacht. O, o, wat doet ze toch uit de hoogte, ha, maar ondertussen haalt ze wel haar vingers door haar roodbruin vlammeende haar! Misschien. Maar ik ben je kind niet, integendeel, ik zou je moeder kunnen zijn. Mijn moeder? Dus dat wil zeggen dat het incest zou zijn om met jou naar bed te gaan? Hallo zeg, meent Hans ontzet te moeten zeggen. Je bent een schaamteloze bengel, slingert Mira me naar het hoofd. Ja, mijn mooie engel, zeg ik poeslief terug.

Waar kom je vandaan? vroeg ik haar meteen mijn eerste dag in het opvangcentrum. Doet dat ertoe? vroeg ze terug. Uit Wenen, antwoordde ze op mijn tweede poging, maar ik wist dat ze niet de waarheid vertelde, ondanks het feit dat ze een fantastisch melodieuus, accentloos en bijna onberispelijk Duits spreekt. Ik kom uit een land, antwoordt ze nu wanneer de lift met een schok op de vierde verdieping tot stilstand komt, waar mensen tientallen jaren lang burens, collega's, vrienden waren totdat ze elkaar opeens wederzijds de hersens begonnen in te slaan. Ik ben opgegroeid in een stad waar katholieken, moslims en orthodoxen naast elkaar woonden en desondanks van de ene op de andere dag alleen nog maar met geweren tegen elkaar praatten. Ik begrijp het, zeg ik. Je begrijpt er helemaal niets van, zegt ze en samen met Hans stapt ze de lift uit, de gang op.

Ook ik stap de lift uit en kijk haar na als ze met nauwelijks waarneembare, maar des te bedwelmender draaiende heupbewegingen wegzweeft. O, ik zou gedichten voor haar moeten schrijven... Jij, ster boven stralende steden, maan boven melkkleurige meren, muze met melodieuze mond, jij, bruid met bronzen borsten, cupmaatje A overigens, klein en stevig, precies zoals het hoort, haar voeten zijn misschien wat aan de grote kant, maatje 40, maar ze zijn slank en elegant en zeer welgevormd. En die voeten dragen

haar nu mijn blikveld uit, richting kantoor, ik daarentegen loop richting keuken, want het is tijd voor het middageten.

De volwassenen op de benedenverdiepingen koken voor zichzelf, de meest uiteenlopende geuren trekken dagelijks door het huis en vermengen zich tot een mix van vertrouwd en onbekend. Op goede dagen hangt voor iedereen thuis in de lucht, op slechte dagen ontheemdheid, maar meestal blijft het bij het niemandsland daartussen. Voor ons in de Buut wordt tussen de middag gekookt, zo hoort het ook, we zijn immers nog kinderen, we zijn te klein om bij het fornuis te kunnen. Omdat ik het gerecht dat vandaag op het menu staat niet pittig genoeg vind, doe ik er wat van mijn speciale kruidenmix bij. Heet? vraagt Kamal de Kameel, die bij me aan tafel is komen zitten. Valt wel mee, antwoord ik. Mag ik proeven? Maar natuurlijk. Hij pakt een snufje tussen duim en wijsvinger en strooit het over zijn bord. Na het derde hapje wordt zijn gezicht rood, na het vijfde blauw, dan komt er rook uit zijn oren. Alles oké, Kamal? vraag ik bezorgd. Kamal, hallo, alles goed met je? Hij is dood, stelt Afrim Destani uit het idyllische Kosovo met deskundige blik vast. Tien minuten later en drie liter water verder heeft Kamals gelaatskleur zich genormaliseerd en kan hij weer praten.

Kamal, of eigenlijk Aboe-Bakr al Kamal, zal trouwens wel nooit leren om met bestek te eten. In zijn vaderland, in de verste uithoek van Afghanistan, achter de bergen bij de zeven barbaarse dwergen, zijn vork en lepel onbekend gereedschap, gereedschap waarmee hij hier voor het eerst is geconfronteerd. Hij doet zijn best, dat valt niet te ontkennen, maar tot op heden hebben zijn inspanningen nog geen effect gehad. Ook verder is hij bepaald geen groot licht en dan druk ik me nog vriendelijk uit; waarom uitgerekend iemand als hij Kamal, oftewel volmaaktheid heet, is me een raadsel. Bakr betekent overigens kamelenjong, en dat treft de spijker eerder op de holle kop. Hoe dan ook, met geconcentreerde blik volgt hij de bewegingen van zijn eigen handen, alsof die door het bestek worden geleid in plaats van andersom. Wil je niet liever de gereedschappen gebruiken die Allah je in zijn oneindige wijsheid heeft geschonken? vraag ik hem. Hij kijkt me vragend aan, onbegrip in

zijn jonge kamelenogen, onbegrip maar ook grote goedhartigheid, dat moet je hem nageven.

Soms wordt er tijdens het eten luidkeels gediscussieerd, in een mengelmoes van Duits, Engels en diverse andere talen worden televisieprogramma's, voetbalwedstrijden, het internet en pop- en filmsterren besproken en computerspelletjes of de nieuwste mobiele telefoons vergeleken die toch niemand zich kan permitteren. Maar er zijn ook dagen waarop nauwelijks of helemaal niet wordt gepraat, dagen waarop de keuken met de twee lange tafels een kloosterlijke refter wordt. Ieder van mijn broeders en zusters zit dan in zelfopgelegd zwijgen, ieder ingesponnen in zijn eigen wereld met zijn of haar eigen problemen, een stuk of tien parallelle universums vullen op deze dagen de verten van het heelal en daartussen gapen enorme zwarte gaten.

Vandaag is een van die zwijgdagen, maar Afrim, afkomstig uit het lieflijke Kosovo, probeert de gaten net met veel geraas te stoppen. Waar is je man? vraagt hij aan Mira, die ook een portie van het eenpansgerecht heeft opgeschept en op een vrije stoel naast Afrim is gaan zitten. Hoe kom je erbij dat ik een man heb? vraagt ze met één opgetrokken wenkbrauw terug. Afrim wijst met zijn duim naar het andere eind van de tafel. Jij hebt dochter, zegt hij. Mira's dochtertje Alenka kijkt op. Ze komt na school vaak naar het opvangcentrum, haar elfde lente trekt net in volle bloei het land binnen en ze lijkt als twee druppels water op haar moeder, hetzelfde ogengroen, dezelfde lipwieling, dezelfde roodachtige gloed in het bruine haar. Mira ontwijkt Alenka's blik. Om kinderen te krijgen heb je tegenwoordig geen man meer nodig, zegt ze schouderophalend. Hoe jij wil kind maken zonder man? vraagt Afrim opgefokt, alsof hij zich persoonlijk van zijn bestaansrecht als man beroofd voelt. Mira begint diverse methoden van kunstmatige bevruchting op te sommen, Afrims onbegrijpende blik amuseert haar duidelijk. Ze deinst er ook niet voor terug om naar de mogelijkheid van de onbevleete ontvangenis te verwijzen, maar ik merk dat ze het thema, ondanks de jolige ondertoon, onaangenaam vindt.

Goed dan, als moeder niet wil praten ondervragen we dochterlief maar. Waar is je vader? vraag ik haar nadat ze van tafel is opge-